

MATEJ RUMANOVSKÝ

Všedné dni

Život netvorí veľkolepé, kolosálne chvíle – tie iba plynú popri ňom. Kráčajú vedľa vo svojom plášti imponantnosti, ktorým by chceli obsiahnuť snáď všetok čas. Darmo. Rok od roka za ním stále viac zaostávajú, vlečú sa, až sa im skutočný život nenávratne stratí z dohľadu. Vtedy už nezáleží na prchavých momentoch nadšenia či euforických sviatkoch, záleží len na prežití prostých, obyčajných, všedných dní. Dní, v ktorých *žijem* aj ja sám. Dní, v ktorých nič neplánujem ani nezamýšľam, iba sa nimi pokorne pretĺkam.

Zvyčajne vyzerajú asi takto:

Vstanem skoro ráno, pripravím si raňajky – tri krajce čerstvého, kôrky-praskajúceho chleba s plátni kockového masla a soľou, ktoré potom zjem na pohovke prepadnutej do tvaru môjho útleho zadku. Keď dojásam nad chuťou chleba a dožujem posledné sústo, naslineným malíčkom vytriem z taniera posledné omrvinky a jazykom ich nenásilne pridružím ku zvyšku poživne. Párkrát dodatočne mľasknem, vypijem čaj z otlčenej šálky so slovanským vzorom a opatrne svoje telo usadím pred písací stroj. Pravú päť zatlačím do ľavej dlane, pravú dľaň do ľavej päste, popukám prstové kĺby a pustím sa do písania.

Niekedy napíšem desať viet, inokedy päť, sú však i také dni, keď nenapíšem ani toľko. Vtedy len bezmyšlienkovite búšim do medzerníka a znova a znova čakám na monotónne zacenganie zvončeka, ktorý ohlási koniec (prázdneho) riadka. Ako sa vraví, nie je každý deň nedeľa. Aj keď som tomuto prísloviu jakživ nerozumel. A navyše – dnes zhodou okolností nedeľa je. Nič to ale nemení na tom, že som aj dnešné ráno s chuťou pre-raňajkoval a presedel pred písacím strojom. Deň ako hociktorý iný, prečo by sa mal od ostatných líšiť?

Možno sa mi to ľahko vraví, keď som nikdy riadne nechodil do práce. Na nič podobné si aspoň nespomínam; písal som celý život. Áno, písanie síce je povolanie ako každé iné, no nikdy som ho nepovažoval za povinnosť, v ktorej sa človek len ženie za výsledkom. Zhon do niečoho takého čistého skrátka nepatrí. Slovo, ba jediný znak napísaný chvatne automaticky stráca na váhe. Vety mení na vaty. Na čo je potom taký text? A na čo

celá činnosť, keď neprináša žiadnu radosť? Aj pri práci sa treba hrať, šantíť! *Vtedy* má zmysel – ten skutočný, nielen materiálny...

Keď dopíšem (prípadne dobúcham do medzerníka), posedím ešte pred strojom a ďalej premýšľam. O tom a o inom, potom zasa o tamtom. Jednoducho o hocičom, čo mi ráno skrsne v hlave alebo ma v tej chvíli zaujíma. Napríklad minule som dumal nad tým, prečo hovoríme toľkými rôznymi jazykmi, keď základné emócie vyjadrujeme všetci rovnako. *Aaa. Ooo. Mmm. Au.* Nuž je to asi preto, aby sme si menej rozumeli. Inak si to neviem vysvetliť.

Spontánne ranné úvahy sa pretvoria do uvedomení či nebodaj múdrotí a ja ich zapisujem na prázdny papier, alebo sa iba letmo zaškľabím. Viac mi netreba. Písanie s filozofovaním sú aj tak len prípravnými fázami na najdôležitejšiu časť dňa, ktorú s kratšími prestávkami praktizujem až do neskorého podvečera. Časť dňa, ktorú plnohodnotne, nikým a ničím nerušene prepotĺkam.

Možno si pod potĺkaním predstavujete nejakú bezduchú činnosť, darobné ponevieranie sa alebo – slangom mladých – zabíjanie času. Čo je do určitej miery pravda. Podotýkam: *do určitej miery*. Potĺkanie je totiž cieľavedomá aktivita, a tým pádom má aj svoje pravidlá. Nie je ich veľa, no o to zodpovednejšie k nim treba pristupovať. Vlastne to pravidlo je iba jedno: človek by mal zostať prítomný a na nič iné nemyslieť. Žiadne úlohy, žiadne povinnosti – keď sa potĺkam, tak sa potĺkam. Inak márnim svoj drahocenný čas.

Ľudia sa už nadobro zabudli potĺkať. Stále sa kamsi ženú, dačo plnia, plánujú alebo, keď už nič iné, aspoň hasia problémy z minulosti. Pritom akí šťastní by mohli byť, keby dokázali prežiť prítomný okamih, ktorým sa prepotĺkajú. *Vtedy* aj tá najbanálnejšia príhoda má zmysel a vyvolá nepopísateľnú radosť. Občas dokáže rozjasniť môj deň aj pavúk na stene, keď viem, že naše stretnutie bolo čisto náhodné a neplánované. A práve to je život: keď človek neplánuje a dokáže z každej maličkosti vyťažiť. No on vidí voľnosť radšej v peniazoch (onom euforickom sviatku), ktoré ho napokon zviažu – a po svete sa namiesto neho potĺka niekto iný. Napríklad ja. A zatiaľ čo ja sa teším z mála, on stráda, aj keď má napohľad nadbytok.

Prostota, prostota, prostota... iba tá dokáže človeka vyslobodiť. Načo robiť tisíc rôznych vecí, keď nakoniec nezáleží ani na jednej? Radšej si dám záležať na mojom potĺkaní, a to mi stačí. Veď z neho čerpám inšpiráciu na moju prácu. O čom by som písal alebo vôbec premýšľal bez potĺkania? A vlastne, robil by som vôbec ešte niečo z toho? Neobmedzil by som svoju radosť na prchavé momenty nadšenia z mamonu? Tie odpovede si

nechajte pre seba, nechcem ich počuť! Ani slovo nechcem počuť o tom, ako život závisí na peniazoch. Ak ho náhodou začujem, začnem kričať a prestanem až vtedy, keď sa všetci navôkol budú potĺkať!

Premýšľate nad tým, čo? Chcete sa začať potĺkať? Áno. Ste však na pochybách. Ste na pochybách a hľadáte únik, výhovorky! Sami seba sa pýtate, aké miesto je pre potĺkanie to pravé. Akoby na tom záležalo! Potĺkať sa dá po uliciach, na nábreží, v parku, na peróne, v potravinách alebo pokojne aj sediac na záchode. Je to jedno, potĺkať sa dá všade. Jedinou nezodpovedanou otázkou zostáva: chcete sa na tomto mieste potĺkať?

Čo sa mňa týka, najradšej sa potĺkam doma na svojej prepadnutej pohovke. Mám tu totiž (napriek zdanlivým nedostatkom) všetko, čo potrebujem a k tomu navyše svätý pokoj. Nič ma zbytočne neprekvapí ani nevyľaká, pretože pohovku dôverne poznám. Mám ju rád. Môžem sa z nej pozerieť cez okno či na parapete nepristál drozd, vrabec alebo sýkorka, ktorí sa chodia najesť do im určenej búdky so zrnom. Vždy sa teším, keď sa zastavia; chvíľu sa potĺkame spolu. Prídu, zapozerajú sa z parapety do ulíc, dačo zobnú, pozrú ku mne domov, znova zobnú, zaštebocú a potom odletia.

Občas ale neprídu aj niekoľko dní. Podľa toho súdím, že majú buď viacero zdrojov obživy, alebo sa jednoducho radi potĺkajú na rôznych miestach. Čo je koniec koncov správny prístup. To ľudia majú radi všetko definitívne, nemenné; kde sa dá, si zviažu ruky. Akoby som vtákov zavrel do búdky a kázal im: Tu budete šťastné! No nebudú, pretože sa chcú potĺkať, objavovať, hrať sa! Človek si myslí, že má na niečo také právo len v detstve a neskôr žasne, aké sú deti bezstarostné. Prečo asi...

Každý chce byť hneď dospelým, no pripravuje sa zbytočne o radosť. Čo to vlastne znamená: *byť dospelým*? Je to iba ďalšia nálepka. Ďalšie putá, ktoré človeku bránia v čistom a ničím nerušenom potĺkaní. Načo sú mu univerzity a tituly, keď ho v spôsobe života predbehne trojročné dieťa? „*Deti, vy ste budúcnosť*“, vraví. No myslí tým, že raz vyrastú a stanú sa jeho klonom. Pritom on je ten, kto by sa im mal priblížiť. To je tá budúcnosť! Najradšej by som ho poslal späť do školy, do základnej... do materskej! Nech sa učí. A pustil by som ho odtiaľ až vtedy, keď sa znova bude vedieť potĺkať. Minimálne tak, ako tie vtáky za oknom. Či už za mojím, alebo kohokoľvek iného.

Možno sa pýtate, ako teda trávim čas, keď vtáky neprídu? Nemôžem byť predsa zviazaný očakávaním návštevy týchto štebotajúcich, zrno zobúcich tvorov. Máte pravdu, ani nie som. V takomto prípade môj pohľad

ostrí ďalej a samovoľne, úplne nebadane zastane na okne protiľahlého bytu.

Ešte predtým, ako sa pohneme ďalej, dovoľte mi k oknám krátku úvahu. Rozhodne nejdem popierať, že funkcia okien je predovšetkým praktická. Človek môže vďaka nim vpustiť dnu čerstvý vzduch, svetlo či spriatelенý hmyz, prípadne sa jedným okom pozrieť von a zistiť, aké je počasie. Istotne si však tiež uvedomujete, že okná, respektíve sklá sú priehľadné, a to z oboch strán. Teda spôsobom, akým prepustia váš pohľad von, ľahko vpustia pohľad niekoho iného zasa dnu. V praxi to znamená, že ktokoľvek na úrovni môjho bytu (napríklad drozd, vrabec či sýkorka) sa môže pozrieť na mňa, ako sedím na pohovke, a ja môžem zas nakúkať do bytu mladej susedky odnaproti.

Musím povedať, že im to nemám vôbec za zlé, tým oknám. Odhaľujú niečo také krásne. Niečo, čo mi zakaždým pripomenie, akú úctyhodnú robotu príroda (ešte stále) odvádza. V okne protiľahlého bytu sa bezostyšne odhaľujú kontúry mladého ženského tela.

Toto predstavenie ma nikdy neomrzí: prekrížené ruky majiteľky najskôr pomaly odstráni tenkú vrstvu látky pastelovej farby, potom má sólo pravá ruka, ktorá šikovne za chrbtom rozopína háčiky čipkovanej podprsenky a nakoniec – posunutím majiteľkiných ramien dopredu a k sebe – padá tento kus oblečenia nižšie a zostáva visieť na jej predlaktiach. *Nie je každý deň nedeľa* – už viem, čo si pod tým autor predstavoval. Nahé, plné, mladostou opradené a zrkadlovo rovné ňadrá sa mi z okna odnaproti pozerajú takmer do očí. Vlastne iba vďaka nim si vždy uvedomím, že je víkend. A ak by to aj nebola pravda, minimálne ja ten víkend prežívam.

Keď sa predstavenie skončí a opona (iný, neformálny kus oblečenia) spadne, z nevysvetliteľných dôvodov mám odrazu chuť ísť sa potľkať niekam von. Čo bežne nerobím, pretože, ako som už naznačil, všeličo tu môže človeka prekvapiť. Minule som sa napríklad potľkal po námestí a keď som hľadel na železnú sochu významného slovenského hrdinu, osral ma vták. Pravdepodobne holub. Odpusťte mi ten vulgarizmus, no v takejto situácii je skutočne veľmi náročné, ba nemožné zachovať chladnú hlavu a pocity vyjadriť jemnejším, do kultivovanej spoločnosti patriacim výrazom. Napríklad: urobil nado mnou veľkú potrebu; umiestnil mi na plece exkrement; zafarbil môj odev nabiele; prípadne iný, ktorý vám v túto chvíľu skrsol v mysli. Nech ale akt nazveme hocijako, nič to nemení na skutočnosti, že som bol nútený prechádzku po námestí skratiť a po ceste domov čeliť zloprajným úškľabkom náhodných okoloidúcich. Napriek nepríjemným okolnostiam som si bol však stále vedomý, že sa potľkam,

a tak som každý úšľakbok pokorne opätovoľ. Späť som sa vrátil vychádzkovým krokom.

Aj z tohto dôvodu dávam prednosť interiéru – môjmu bytu, a ak mnou prevládne neutíchajúca chuť zavítať von, volím radšej bezpečnejšie varianty, architektonicky prispôsobené na dlhodobé potľkanie. Takýmto miestom je aj neďaleká *lavička pod starým dubom* (tú kurzívu hneď vysvetlím). Lavička sa skladá z dvoch železných nôh, respektíve trubíc, ohnutých do tvaru obráteného písmena U, ktoré sú zapichnuté do zeme, a z dvoch nažlto natretých dosiek prichytených o nohy štyrmi, dnes už hrdzavými, skrutkami. Ako jej označenie prezrádza, lavička stojí pod veľkým stromom – dubom, ktorý ma jednak chráni pred bielou farbou padajúcou z neba a jednak v lete tvorí príjemný tieň. Opis celého miesta však nie je až taký podstatný ako skutočnosť, že som tu jakživ nevidel nikoho sedieť. Napokon, dobre pre mňa. Ako som vravel: nepotíkaš sa ty, potíka sa iný. A tak sa na *lavičke pod starým dubom* (už to príde...) potľkam vyše tridsať rokov.

Toto miesto je natoľko poetické, že je o ňom nahraná pesnička – verili by ste tomu? V štyridsiatych rokoch, teda v období mojej puberty, ju naspieval František Krištof Veselý. (Asi sa tiež rád potľkal, František. Istotne!) Spieva v nej: „*Na konci parku je mohutný dub, s lavičkou pre milencov, nejuden mládenec dával mu sľub*“ – a tak ďalej, a tak ďalej. Je to pekná pesnička. Často si ju na našej lavičke hmkám. I keď nie je na konci parku, ani milenci sem nechodia a ja som dubu nikdy nič nesľúbil. Predsa nie som žiadny mládenec! Ale už zasa odbieham, prepáčte...

Robím tu takmer to isté, čo by som robil na domácej pohovke. Ibaže namiesto mäkkého podkladu sedím na tvrdých drevených doskách a ani nie je žiadna šanca, aby som odtiaľto videl nahé ňadrá. Iba raz sa mi podarilo vidieť... jedno. Keď na múriku oproti došla istá mamička svoje dieťa. No to sa neráta. Vlastne, keď sa nad tým zamyslím, pre zachovanie dôstojnosti by som niečo také ani nemal spomínať. Vždy som ale hovoril všetko, čo som videl a zažil. Žiadna cenzúra, žiadna hanba.

Ludia priveľmi skrývajú to, čo je prirodzené, no rozumiem im. Niekedy je zle, či skrývajú, či neskrývajú. Pretože, keď skrývajú, tamtí chcú vidieť, a keď neskrývajú, iní sú zas pobúrení, že videli. A tak to ide stále dokola. Keby sa len človek vedel potľkať, prijal by všetko. Všetko! Ako som aj ja prijal dojšiacu mamičku na múriku, ako som prijal holubí exkrement na svojom pleci a ako prijmem čokoľvek iné.

Na lavičke sa však bežne, a to napriek jej poetickosti, mnoho nedeje. Brávam si preto so sebou aspoň knihu, ktorú buď čítam, alebo, ak ju po-

znám naspamäť, hrám sa s jej textom, v ktorom hľadám skryté obrazce. Jednoducho si vyberiem ľubovoľnú stranu a s prižmúrenými očami do nej hľadím, až pokým sa medzery medzi slovami v riadkoch pod sebou nespoja a nevytvoria konkrétny obrazec. Zvyčajne nájdem hada alebo pavúka s chýbajúcimi nohami, no boli dni, keď som zbadal i motýľa či sedmokrásku. Vždy je to najmä o predstavivosti, nie ani tak o samotnom texte. V každom prípade je ale lepšie začať s novelami alebo románmi – napríklad od Umberta Eca –, nie so zbierkami aforizmov či básní, ktoré výsledok hry, a tak aj celú zábavu zunuju.

Keď mám lúštenia knihy plnú hlavu, opretý o dub si v tieni pár minút zdriemnem. Niekedy sa mi aj dačo prisní, no väčšinou sú to také hlúposti, ktorými vás nechcem zaťažovať. Každopádne, znovuzrozený a čulý zvyčajne idem dokúpiť chýbajúcu zeleninu a ovocie. Veď ktovie, kedy sa najbližšie dostanem zas von.

Áno, zvyšujem tým riziko nečakaných udalostí (holub a iné), no po prebudení je človek vždy na inej vlne ako v úplne bdelom stave. Aj premýšľa inak. Niekedy si tú vlnu udržím až do zelovocu – tak tu ten obchod voláme. Vytrhne ma z neho až hlas plnoštíhlej predavačky s bielou zásterou a vlasmi na ježka. „Ako vždy?“ spýta sa a ja kývnem hlavou. Vždy si tu kupujem to isté. Mrkvy a jablká, ktoré potom nastrúham a zjem s kryštálovým cukrom, karfiol, ktorý si zapečiem so syrom, a rôzne strukoviny, ktoré väčšinou len rozvarím v polievke.

No aj keď je môj nákup vždy rovnaký, nič mi nebráni chvíľu sa prepotĺkať medzi plastovými debničkami s ostatnými plodmi. Niekedy na tie plody letmo pozriem a s prekríženým prostredníkom cez ukazovák za chrbtom sľubujem, že si ich nabudúce už určite kúpim. Akoby však tie prsty videli – ani sa neunúvajú upútať pozornosť niektorého zo zmyslov. Načo by to vlastne robili, nič z toho nemajú. A určite po mne príde niekto, kto si bude chcieť uvariť rajčinovú polievku alebo plnenú papriku. Nech mi nikto nehovorí, že nie!

Po nedbalom obzretí ostatných plodov sa s mrkvami, jablkami, karfiolom, náhodnými strukovinami a pokojným svedomím vraciam naspäť domov. Po ceste myslím na to, že by som možno rád niekoho pozdravil alebo mu zaželel pekný deň. Veď *to* sa kedysi robilo. Iba tak, nezištne, pre radosť. Väčšinou ale nikoho nestretnem a ak aj áno, nestretnú sa naše pohľady. Či za to môže protichodcov ostych, alebo jeho múdry telefón, je to zajedno. Vo výsledku som na tom istom.

Napokon, som rád. Núti ma to sústrediť sa viac na prírodu, ktorá ku mne prehovára zakaždým rovnako. Vietor v korunách stromov hovorí

„ššššš“, a tak sa utíšim; kvety sa predo mnou otvárajú a kvitnú, a tak robím to isté; a slnko neúnavne žiari a pripomína mi, čo je dôležité. „Človek má toľko času, keď sa nezaobrá zbytočnosťami,“ vraví a vzápätí dodá: „Vlastne aký čas? Nie je to len ďalší váš výmysel?“ A ja súhlasím – so slnkom, s prírodou. Súhlasím s nimi rovnako, ako pri každom pohľade do okna tej mladej susedky odnaproti.

Nakoniec, robím to aj teraz. Veď je nedeľa. Nie je ňou každý deň, ale dnes je. Všetky okolnosti tomu nasvedčujú. Za oknom protiľahlého bytu sa už mihotajú pastelové farby, opona stúpa nahor a ruky hlavnej postavy sú pripravené na predstavenie, ktoré tak dôverne poznám. Potreboval som túto reprízu vidieť ako soľ. Čo soľ, ako tú najlepšiu zeleninu, ktorú svet ponúka! Pretože práve tú už odvčera doma postrádam. Ešte deň a možno by som umrel od hladu. Zdá sa však, že dnes si konečne pochutnám na poriadnej porcii strúhanej mrkvy s jablkami a cukrom.

██████████
MATEJ RUMANOVSKÝ (nar. 1994, Trenčín) vyštudoval žurnalistiku na Filozofickej fakulte univerzity Komenského v Bratislave. Popri štúdiu pôsobil v spravodajských médiách, potom v reklamných agentúrach a po celý čas sa venoval i tvorbe beletrie a poézie. V súčasnosti je vlastná tvorba spolu s ďalšími umeleckými projektmi jeho hlavnou činnosťou, pričom od tohto roku zároveň pôsobí a tvorí pod umeleckým zoskupením Cult Creative. Dosiaľ publikoval v literárnom časopise Dotyky.